

Regjeringsoppnevnt utvalg foreslår helsebegrunnet avgift på sjokolade, sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer

Avgiftene på sjokolade- og sukkervarer og avgiften på alkoholfrie drikkevarer ble i forbindelse med statsbudsjettet for 2018 økt med henholdsvis 80 og 40 prosent. Som sikkert mange husker ble dette sterkt kritisert fra mange hold. Avgiftene ble også klaget inn for EFTAs overvåkingsorgan (ESA) med anførsler om at avgiftene ikke er i samsvar med EØS-avtalens statsstøtteregler. Som en konsekvens av dette, foreslo Regjeringen i statsbudsjettet for 2019 at avgiften på sjokolade- og sukkervarer reduseres til 2017-nivå.

Med dette som bakgrunn oppnevnte regjeringen, ved finansdepartementet, et utvalg som fikk i oppgave å gjennomføre en helhetlig vurdering av avgiftene på sjokolade og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer, herunder helseeffekter og konsekvensen for bransjen og avgiftsmyndigheter.

Det er verd å merke seg at utvalget særlig skulle vurdere om avgiftene kan, og burde, utformes slik at de i større grad tar hensyn til helse- og ernæringsmessige formål. Det kan derfor synes merkelig at av utvalgets ti medlemmer var det bare én som representerte folkehelsefeltet, nemlig områdeleder Knut-Inge Klepp fra Folkehelseinstituttet. Det var ellers fire representanter fra industrien.

Utvalget ble nedsatt i november 2018 og leverte sin rapport, en NOU (norsk offentlig utredning), til statsråden 9 april – man hadde altså meget kort tid. I tillegg nedsatte Folkehelseinstituttet en helse- og ernæringsfaglig referansegruppe. Her representerte undertegnede Tannlegeforeningen. Referansegruppen var bredt sammensatt og det ble en tid med intensive og interessante diskusjoner.

Referansegruppens hovedfokus var den store forekomsten i befolkningen av ikke-smittsomme sykdommer som hjerte-kar-sykdommer og diabetes og at en sukkeravgift kan være med på å redusere dette. Representanter fra vårt fagområde er sjelden representert i fora som dette og det virket som

om flere i referansegruppen så at oral helse må sees i sammenheng med generell helse. Jeg fikk også muligheten til å holde et innlegg under et møte i hovedutvalget.

Kanskje ikke uventet delte utvalget seg i to når de konkluderte. Utvalgets flertall (seks medlemmer) mener at avgiften på sjokolade og sukkervarer slik den er utformet i dag bør oppheves og erstattes av en ny og helsebegrunnet avgift. Dette krever en grundig utredning både av hvilke varer en slik

Harry Sam Selikowitz. Foto: Kristin Aksnes.

Foto: iStock.

avgift bør omfatte, samt hvilke konsekvenser en slik avgift vil få for næringsdrivende. Fordi utvalget hadde dårlig tid har dette ikke vært mulig nå. Nå er avgiften ikke optimal ved at den ikke er utformet med tanke på innhold og mengde av potensielle helseskadelige ingredienser.

Utvalgets flertall mener også at avgiften på alkoholfrie drikkevarer slik den er utformet i dag bør oppheves og erstattes av en ny og differensiert helsebegrunnet avgift. Drikkevareavgiften i Irland som er godkjent av EU-kommisjonen ble brukt som eksempel på hvordan en slik avgift kan utformes. Disse konklusjonene er bra for folkehelsen, inkludert befolkningens orale helse.

Et mindretall i utvalget mener også at avgiftsnivået bør avspeile skaden ved inntak. Inntil slike avgifter er utredet, notifisert og kan innføres, mener disse medlemmene at dagens avgifter bør videreføres.

Mindretallet (industrien) mener at avgiften bør oppheves og ikke erstattes av en ny helsebegrunnet avgift. Det gjelder både sjokolade, sukker og alkoholfrie drikkevarer. Dette til tross for at utvalget i sin utredning påpeker at avgiften kan ha positive helsemessige effekter på folks etterspørsel etter produktene.

Sukkerfrie drikker ble diskutert, og et mindretall i utvalget mener at en helsemessig begrunnet avgift også bør omfatte alkoholfrie drikkevarer som er tilsatt kunstig søtstoff, men da med lavere sats.

I NOUen får munnhelse noe mer plass enn diabetes, hjerte-kar-sykdommer og kreft:

«De to vanligste sykdommene relatert til munnhule og tenner er karies og periodontitt (tannkjøtt sykdom). Det er

godt dokumentert at sukkerinntak gir karies. Det blir mindre karies hvis sukkerinnholdet er under ti prosent av det daglige kaloriinnholdet i kosten, og helst skal det være under fem prosent. Det er viktig å ha et lavt sukkerinntak, spesielt for barn. Karies kan gi smerter og gå ut over tyggefunksjoner, som kan føre til et usunt kosthold.

Både karies og periodontitt har de samme risikofaktorene som andre ikke-smittsomme sykdommer. Det er en sammenheng mellom periodontitt og diabetes som vil si at mennesker med periodontitt kan få en forverret diabetes og diabetes kan forverre periodontitt.

Den store økningen i inntaket sure/kullsyreholdige drikker og energi-/sportsdrikker med meget lav pH har bidratt til at tannerosjoner (syreskader) nå har blitt et folkehelseproblem, særlig hos barn og unge. I Norge er det hos 16- og 18-åringer rapportert en høy forekomst av erosjonsskader, hvor 38 prosent av utvalget var registrert med erosjonsskader i minst én tann.»

Utvalget har nå levert sitt bidrag og det er opp til regjeringen å ta dette videre. Det er klart at staten vil tape store inntekter hvis avgiftene fjernes og dette er derfor lite sannsynlig. At en sukkeravgift vil ha helsemessige positive konsekvenser er også vist i mange vitenskapelige studier. Det var viktig at Tannlegeforeningen var med i dette arbeidet, men dette er bare begynnelsen. Nå er det viktig at NTF, sammen med andre organisasjoner tar tak i dette og er aktive på flere arenaer.

Harry-Sam Selikowitz
dr.odont, rådgiver i NTF